

KIYAMET GÜNÜ'NÜN UZUNLUĞU

O gün insanların gözleri donakalır, kalpleri parçalanır, konuşamaz, işlerine bakamaz, 300 sene yemeden, içmeden ve herhangi bir esinti duymadan beklerler.

Abdullah b. Amr der ki: "Resûlullah (sav) bu âyeti okuduktan sonra şöyle dedi: "Allah Teâlâ size hiç bakmadan mahşer yerinde elli bin sene bekletse haliniz nice olur?" Hasan-ı Basrî (rah) o günün tehlikelerinden bahsederek der ki: "Hiçbir şey yemeden ve hiçbir şey içmeden elli bin sene ayakta beklenen o günü ne zannediyorsunuz!"

O gün insanların susuzluktan boyunları kopar, açlıktan karınları kavrulur. Bu halleriyle cehenneme götürülür kendilerine suyu sıcak olan kızgın kaynaklardan içirilir. Artık azaba dayanamayacak noktaya geldiklerinde her birisi bir başkasından kendisi hakkında şefaathçi olacak birisini bulmasını ister. Hangi peygamberin eteklerine yapışsalar, o peygamber onları yanından uzaklaştırır ve, "Beni bırakın, ben kendi nefsimle meşgulüm. Benim işim bana yeter, başkasına yardımcı olamam" der. Her bir peygamber Allah'ın o şiddetli gazabını ve öfkesini mazeret göstererek, "Rabbimiz bugün öyle gazaplandı ki, bugüne kadar böyle hiç kızmadı, bundan sonra da kızmayacak" derler.

Abdullah b. Amr der ki: "Resûlullah (sav) bu âyeti okuduktan sonra şöyle dedi: "Allah Teâlâ size hiç bakmadan mahşer yerinde elli bin sene bekletse haliniz nice olur?"

AHİRETTE SORU SUÂL

Ey miskin! Bu hallerden sonra şifahen aranızda tercüman olmaksızın Allah'ın sana yönelteceği sual hakkında düşün! Az çok, kıymetçe büyük ve küçük her şeyden hesaba çekileceksin. Kıyametin üzüntüsü, teri, büyük felâketlerinin şiddeti içinde bulunduğun bir anda melekler göğün etrafından büyük cisimleriyle, katı ve şiddetli görünüşleriyle inerler. Meleklerle, mücrim kimselerin perçeminden tutup Cebbâr olan Allah'ın huzuruna götürme emri verilmiştir. Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle demiştir: Allah Teâlâ'nın bir meleği vardır ki o meleğin iki gözünün kenarları arasındaki mesafe, yüz senelik bir mesafedir.

O günün büyüklüğünü düşün ki o günde bu sualler ve benzerleriyle peygamberler üzerine siyaset ikame edilir. Sonra melekler gelip teker teker insanları 'Ey falan kadının oğlu falan! Arz yerine gel!' diye çağırırlar. O zaman kemikler titrer, azalar sallanır, akıllar hayrete düşer. Birçok kimse ateşe götürülmelerini ve amellerinin çirkinlerinin Allah'a arzolanmasını temenni edip perdelerinin halkın gözü önünde yırtılmamasını isterler.

Suale başlanmadan önce Arş'm nuru belirir. Yer rabbinin nuruyla ışıklanır. Her kul, Allah Teâlâ'nın kulları hesaba çekeceğine inanır. Herkes Allah'ın kendinden başkasını görmediğini, sadece kendisini cezalandırılacağını düşünür. Bu durumda Allah Teâlâ 'Ey Cebrâil! Bana cehennemini getir?' Bu emir üzerine Cebrâil cehenneme gelip 'Ey cehennem! Yaratana ve sultanına icabet et!' der.

Cebrâil cehennemi, öfkesi ve gazabı şiddetlenmiş bir halde görür. Cebrâil'in çağırmasından sonra cehennem galeyana gelir, kaynar. İnsanlara dış gıcırdatır ve mahluklar onun öfkesinin gürültüsünü işitirler. Cehennemi idare edenler sıçrayarak Allah'a isyan edene öfkelenerek harekete geçerler. Bu bakımdan, kulların korku ile dolmuş kalplerinin halini, diz üstü düşüşlerini ve cehennemden kaçışlarını kalbinde hazır bulundur! Bu durum, öyle bir günde olur ki her ümmetin dizleri üzerine çöktüğünü görürsün. Bazıları yüzüstü yere serilmiştir. Asiler ve zâlimler, kurtulmak için azap ve helaki isterler. Siddıklar da 'Nefsim, nefsim!' diye bağırırlar.

Onlar bu durumda iken, cehennem ikinci defa homurdanır. Onların korkusu kat kat fazlalaşır ve kuvvetleri zayıflaşır. Tutulduklarını sanırlar. Sonra cehennem üçüncü narasını atar. Bunun üzerine halk yüzüstü yere serilir. Gözlerini açık korkak ve gizli bir şekilde göz ucuyla bakarlar. Bu manzara karşısında zâlimlerin kalpleri kaynar. Öfkeli oldukları halde kalpleri gırtlıklarına dayanır. Said ve şakilerin akılları yerinden fırlar. Bundan sonra Allah Teâlâ peygamberlere yönelerek şöyle buyurur: "Size ne cevap verildi (nasıl karşılandınız?)" Peygamberlerin sorguya çekildiklerini görünce, asilerin korkusu daha da artar. Baba evladından, kardeş kardeşinden, koca karısından kaçır. Herkes heyecanla işin sonunu bekler. Sonra

insanlar teker teker tutulurlar. Allah Teâlâ herkesin şifahen amelinin azını, çoğunu, gizlisini, açığını bütün azalarından sorar.

Ey miskin! Meleklerin senin iki kolundan tüp Allah'ın huzuruna götürdüklerini, Allah'ın da şifahen 'Ben gençliği sana nimet olarak vermedim mi? O gençliğini nerede harcadın? Sana ömür vermedim mi? Acaba onu nerde tükettin? Sana rızık olarak mal vermedim mi? Acaba onu nereye harcadın? Seni ilimle şereflendirmedim mi? Acaba bildiklerinle ne gibi amelde bulundun?' diye sorduğunu düşün! Acaba Allah Teâlâ sana vermiş olduğu nimetleri ve senin isyanlarını saydığı zaman ne hale geleceğini düşün! Eğer isyanlarını inkâr edersen, azaların aleyhinde şahidlik ederler.

MİZAN

Mizan hakkında düşünmekten gafil olma! Kitabların sağlara ve sollara uçmasına bak! Zira insanlar sorgudan sonra üç fırkaya ayrılırlar:

1. Bir fırka vardır ki onların hiç sevapları yoktur. Ateşten siyah bir boyun (hortum) çıkarak kuşun taneleri toplaması gibi onları toplar, üzerine kapanır ve ateşe atar. Ateş de onları yutar. Onların aleyhinde Arkasında saadet olmayan bir şekavete düştüler' diye bağrılır.
2. Başka bir kısım vardır ki günahları yoktur. Bir tellâl onlar hakkında 'Her durumda Allah'a hamdedenler ayağa kalksınlar!' diye bağırır, onlar ayağa kalkar ve cennete giderler. Sonra bu durum gece ibadeti yapanlara, sonra da ticaretin ve alışverişin kendilerini Allah'ın zikrinden meşgul etmediği kimselere tatbik edilir. Onların arkasından şöyle bağrılır: 'Âkabinde şekavet olmayan bir saadete vardılar!'
3. Üçüncü bir kısım vardır ki onlar mahşer ehlinin çoğunu teşkil ederler. Onlar, sâlih bir amel ile kötü bir ameli karıştırmışlardır. Durumları, onlar için gizli olur, fakat Allah için gizli değildir. Allah, sevaplarının mı veya günahlarının mı daha fazla olduğunu onlara bildirir ki affettiği anda onlar katında fazl-ı ilâhisi, azap verdiği anda da adaleti anlaşılınsın.

Hz. Peygamber (s.a) şöyle dedi: Nefsimi kudret elinde tutan Allah'a yemin ederim, üç yerde kimse kimseyi hatırlamaz; zira orada hiç kimse nefsinden başkasını düşünmez: a) Teraziler kurulduğu ve ameller tartıldığımda, âdemoğlu terazisinin hafif veya ağır olduğunu görünceye kadar, b) Sahifeleri verildiğinde kitabını sağ eliyle mi yoksa sol eliyle mi tutacağını görünceye kadar, c) Köprünün yanında!

Enes'ten şöyle rivayet edilir: "Âdemoğlu kıyamet gününde getirilerek terazinin iki kefeşi arasında durdurulur. Ona bir melek vekil edilir. Eğer mizanı ağır basarsa, o melek bütün mahlûkâtın duyabileceği bir sesle Falan adam ebedî bir saadete erdi!' diye bağırır. Eğer terazisi hafif gelirse mahlûkâtın işitebileceği bir sesle Talan adam ebedî saadete asla eremez!' diye bağırır. Hasenelerin kefeşi hafif olunca zebaniler, ellerinde demirden yapılmış tokmaklar, sırtlarında ateşten yapılmış elbiseler olduğu halde gelirler. Ateşin nasibini alıp ateşe doğru götürürler".

Hz. Peygamber (s.a) kıyamet günü hakkında şöyle buyurmuştur: Allah Teâlâ, o günde Âdem'i (a.s) çağırarak 'Ey Âdem! Kalk! Cehennem grubunu gönder!' der. Bunun üzerine Âdem 'Cehennem grubu ne kadardır?' der. Allah Teâlâ 'Her bin kişiden dokuz yüz doksan dokuzu' der.

HASIMLAR VE HAKLARIN İADESİ

Mizan'ın dehşet ve tehlikesini, gözlerin terazinin diline dikildiğini anladın. Kimin tartıları ağır gelirse o hoş bir hayat içindedir. Kimin tartıları hafif gelirse, artık onun anası (bağrına atılacağı) Hâviye'dir. Onun ne olduğunu sen nereden bileceksin? O kızgın bir ateştir. (Kâria/6-11)

Terazinin tehlikesinden, ancak dünyada nefsinin hesaba çeken, şeriyyatın mizaniyle amellerini ve sözlerini, tartan bir kimse kurtulur. Nitekim Hz. Ömer (r.a) şöyle demiştir: 'Hesaba çekilmeden önce, nefsinizi hesaba çekin. Amellerinizi tartılmadan önce amellerinizi tartın!'

Kişinin nefsinin hesaba çekmesi; ölmeden önce kesin bir tevbe ile her günahın tevbe etmesi, Allah'ın farzlarında yapmış olduğu kusuru telafi etmesi, zulmen alınmış olduğu malları geri vermesi, diliyle, eliyle ve kalben kötü zanda bulunmasıyla kime taarruz etmişse, helâl ettirmesi, kalplerini hoşnut etmesi demektir ki üzerinde bir zulüm ve farz kalmadığı halde ölsün! İşte bu kimse hesapsız cennete girer.

Eğer sahiplerine haklarını vermeden önce ölürse, hasımlar etrafını çepeçevre sarıp kimi elinden tutar, kimi saçından, kimi yakasından. Biri 'Bana zulmettin', öbürü 'Benimle alay ettin', bir başkası 'Hoşuma gitmeyen birşey ile aleyhimde konuştun', başka biri de Benimle komşuluk yaptın, komşuluğumu istismar ettin', bir diğeri 'Benimle iş yaptın, beni kandırdın', öbürü 'Benimle alış veriş yaparak beni kandırdın. Sattığın malın ayıbını bana söylemedin', başka biri 'Bana sattığın malın fiyatında yalan söyledin', öbürü 'Beni muhtaç olarak gördün de, zengin olduğun halde bana yedirmedi', beriki 'Beni mazlum olarak gördün. Zulmü benden defetmeye kudretin olduğu halde zâlime yağcılık edip hakkıma riayet etmedin' der. Sen bu durumda iken bir de bakarsın hasımlar tırnaklarını sana batırmışlar, ellerini de yakana yerleştirmişler, sen de onların çokluğundan şaşakalmışsın.

Öyle ki hayatında kendisiyle bir dirhemlik alış veriş yaptığın veya bir mecliste kendisiyle oturduğün tek kişi kalmaz ki gıybetini yapmak, ihanet etmek ve hakaret gözüyle bakmak suretiyle onun hakkı sana geçmemiş olsun. Sen ise onlarla mücadele etmekten zayıf düşmüş bir durumdasındır. Bütün ümidin, tek dayanağın olan Allah'a boynunu uzatıp seni onların elinden kurtarmasını dilerisin.

İnsanların haysiyetlerini pay u mâl etmek ve mallarını yemekle, bugün dünyada sevincin çok fazladır. Fakat o günde adalet yaygısı üzerinde huzurda durduğunda, siyaset hitabıyla şifahen seninle konuştuğunda, müflis, fakir, aciz, kıymetsiz, hiçbir hakkı reddetmeye gücü yetmez veya özür belirtmeye takati olmayan bir kimsesin! O günde senin üzüntün çok şiddetli olacaktır. İşte o zaman hayatın boyunca zorluklara katlanarak elde ettiğün sevapların senden alınır, hasımlarına verilir.

Ebû Hüreyre Hz. Peygamberin şöyle buyurduğunu rivayet eder:
- Bilir misiniz müflis kimdir?
- Ey Allah'ın Rasûlü! Bizim istilahımızda müflis ne dinarı, ne dirhemi ve ne de malı kalmamış kimsedir.
- Benim ümmetimden müflis olan o kimsedir ki kıyamet günü namaz, oruç ve zekâtla Allah'ın huzuruna gelir de şu adama küfür, öbür adama iftira etmiş, berikinin malını yemiş, öbürünün kanını akıtmış, diğerine vurmuştur. Bu bakımdan sevaplarından alınır şuna buna verilir. Böylece sevapları tükenir. Fakat hâlâ üzerindeki haklar tamamen ödenmiş değildir. Bu sefer hak sahiplerinin günahlarından alınır, onun üzerine yüklendikten sonra cehenneme atılır.

Gündüzün orucuna, gecenin ibadetine devam ettiğün halde, nefsinin hesaba çekersen, ömründen giden her günde müslümanlar hakkında gıybet ettiğünü ve bunun da bütün sevaplarını yok ettiğünü anlarsın. Bir de işlediğün diğer günahları düşün. Haram ve şüphelilerden yemek, ibadetlerde kusur yapmak gibi! Acaba boynuzsuz hayvanın hakkının boynuzlu hayvandan alınacağı bir günde zulümle aldıklarının cezasından kurtulmayı nasıl ümit edersin?

Ey miskin! Amel sahifeni, uzun zahmetler çektiğün halde sevaplardan boş olduğunu gördüğün bir günde halin ne olacaktır? O gün Benim sevaplarım nerede?' dersin. Sana 'Hasımlarının sahi-felerine nakledildiler!' cevabı verilir. Defterini, işlememek için sabrettiğün günahlarla dolu görürsün ve 'Yârab! Bunlar asla işlemediğim günahlardır (nerden geliyorlar?)' dersin. Buna karşılık sana denilir ki: 'Dünyada gıybetlerini yaptığın, küfrettiğün, kendilerine kötülükle kasdettiğün, alışverişte, komşulukta, konuşmakta, münazarada, müzakerede, okumakta ve diğer şeylerde aleyhlerinde bulunduğün kimselerin günahlarıdır'.

SIRAT

Takva sahiplerini, binek üzerinde ikram ile Rahmân'a götürdüğümüz gün, mücrimleri de yaya ve susuz olarak cehenneme sürdüğümüz (gün)! (Meryem/85-86)
Onları cehennemin yoluna götürün. Durdurun onları, çünkü onlar sorguya çekileceklerdir. (Saffat/23-24)

Bütün bu dehşetlerden sonra Allah Teâlâ'nın bu ayetleri hakkında düşün! Bu dehşetlerden sonra insan köprüyü geçmek için sevkolunur. Köprü, cehennem üzerine kurulmuş kılıçtan keskin ve kıldan incedir! Kim şu dünya âleminde dosdoğru bir yol üzerinde bulunursa, ahiret köprüsü üzerinde hafif olup kurtulur.

Dünyada istikametten ayrılan, yükünü günahlarla ağırlaştırıp isyan eden, köprüye ilk attığı adımda kayar ve helâk olur. Şu anda köprüyü ve inceliğini gördüğünde kalbine girecek korkuyu düşün. Köprüyü gördükten sonra gözün köprünün altındaki simsiyah cehenneme ilişir. Sonra kulağına ateşin şiddetli sesi, öfkesi gelir.

Halinin zayıflığına, kalbinin ızdırabına, ayağının titremesine rağmen, kıldan ince kılıçtan keskin köprü üzerinde yürümeye zorlanırsın. Oysa günahlarla ağırlaşan bu bedenle yeryüzünde bile yürümen zordur. Acaba bir ayağın köprünün üzerine koyduğunda keskinliğini hissettiğün, önünde insanların kayıp düştükleri ve cehennem zebanileri tarafından çengellerle çekildikleri zaman ikinci ayağın kaldırmaya mecbur olduğün zaman durumun ne olacaktır?

Onların ateşe baş aşağı nasıl düştüklerini, ayaklarının havada nasıl kaldığını müşahade ettiğünde durumun ne olacaktır? Bu manzara korkunç bir manzaradır. Ne zahmetli bir yokuş, ne dar bir geçittir orası! Öyle ise köprü üzerinde sırtında günahların ağırlığı olduğu halde yürüdüğünü, köprüye çıktığını ve halkın cehenneme yuvarlandıklarını müşahade ettiğini,,

Hz. Peygamberin (s.a) 'Yâ rabbî! Selâmet kıl! Selâmet kıl!' dediği ce-hennemin derinliğinden azap ve helâk isteyenlerin sesinin kulağına yükselip geldiğini, köprü üzerinden birçok insanların kayıp düşüşünü gördüğünde durumunu düşün. Acaba ayağın kayarsa, pişmanlığın sana fayda vermezse helâk olmayı isteyip İşte benim korktuğüm buydu! Keşke hayatım için tedbir alsaydım. Keşke peygamberle beraber yol edinseydim! Vay hâlîme! Keşke falanca adamı dost edinmeseydim. Keşke toprak olsaydım. Keşke unutulmuş olsaydım. Keşke annem beni doğurmasaydı' dediğinde halin nice olur?

İşte o zaman ateş seni yaka paça yakalar! Bir tellâl şöyle bağırır: 'Cehennemde ümitsiz olun! Benimle konuşmayın.'

Hz. Peygamber (s.a) şöyle buyurmuştur:
Köprü, cehennemin parçaları arasında kurulur. Köprüyü peygamberlerden, ümmetiyle beraber ilk geçen ben olurum. O gün peygamberlerden başkası konuşamaz. O günde peygamberlerin duası 'Yârab! Selâmet kıl! Yârab Selâmet kıl!' şeklindedir.
Cehennemde (çölde bulunan) s a'dan dikenini gibi çengeller vardır. Siz sa'dan dikenini gördünüz mü?
- Evet ya Rasûlullah gördük!
- O çengeller sa'dan dikenini gibidirler. Onların büyüklüğünü Allah'tan başkası bilmez. İnsanlar amellerinden ötürü tutulur. Onlarından kimi amelinden ötürü helâk olur, kimi küçülür, sonra kurtulur.

Ebû Saîd el-Hudrî, Hz. Peygamberin (s.a) şöyle dediğini rivayet ediyor:
İnsanlar cehennem köprüsünün üzerinden geçer. O köprünün üzerinde demir dikenler, çengeller vardır. Sağdan soldan insanları kaparlar. Köprünün iki tarafında melekler vardır. O melekler derler ki: "Yârab! Selim kıl! Yârab! Selâmet bırak!" İnsanların kimi şimşek gibi geçer, kimi rüzgâr gibi, kimi at gibi, kimi süratli bir yürüyüşle, kimi normal bir yürüyüşle yürür, kimi sürüngeçer gibi sürünür, kimi zorlukla yürür. Cehennem ehline gelince, onlar cehennemde ne ölürler, ne yaşarlar. Bazı insanlar birtakım günah ve hatalardan dolayı muâhaze olunurlar. Yanarlar, kömür olurlar, sonra şefaata izin verilir.

Sonra Hz. Peygamber (s.a), onların nurları nisbetinde köprü üzerinden geçtiklerini zikretti:
Onlardan kimi gözün kapanıp açılması kadar çabuk geçer, kimi şimşek gibi, kimi bulut gibi, kimi kayan yıldız gibi, kimi atın koşusu gibi, kimi bir erkeğin koşusu gibi geçerler. Hatta nuru ayağının baş parmağında verilen kimse, geçerken yüzüstü, eller ve ayaklar üstünde emekler. Bir elini çeker, diğer eliyle tutar. Bir ayağı tutar, diğer ayağı çeker. Ateş onun yanlarına kadar gelir.